

Tradiții constituționale românești în organizarea statală

Dr. ION RUSU

1. MONARHIA CONSTITUȚIONALĂ PARLAMENTARĂ ÎN REGLEMENTAREA CONSTITUȚIEI DIN 1866

a) Situația politică internă, pregătirea și elaborarea proiectului de Constituție

După „abdicarea” lui Alexandru Ioan Cuza, s-a constituit locotenența domnească formată din generalul Nicolae Golescu, Lascăr Catargiu și colonelul Nicolae Haralambie.

Locotenența domnească dă Proclamația către popor, prin care prezintă dorința alegerii șefului statului dintr-o familie domnitoare străină, motivându-se prin încetarea certurilor pentru domnie.

După ce contele Filip de Flandra refuză primirea tronului, Ion Brătianu propune guvernului provizoriu candidatura lui Carol de Hohenzollern-Sigmaringen. În urma plebiscitului din 2/8 aprilie 1866, cu 685 969 voturi poporul se pronunță pentru această alegere.

La 1 mai 1866, primul-ministru Ion Ghica și locotenența domnească înaintează Adunării Elective proiectul de Constituție alcătuit de Consiliul de Stat, cuprinzând 114 articole, împărțite în 8 titluri. După depunerea jurământului de credință în fața Adunării Elective, la 10 mai 1866, cea mai importantă activitate rămânea, desigur, adoptarea Constituției. Comitetul delegaților ia în cercetare proiectul de Constituție desemnând ca raportor pe Aristide Pascal. La 16 iunie 1866, se citește raportul care însoțea proiectul legii fundamentale, modificat de Comitetul delegaților, și care cuprindea acum 130 de articole.

După modificările aduse de domn, Adunarea Electivă votează, pe 29 iunie 1866, proiectul, a doua zi domnul sancționează noua Constituție, la aceeași dată depunând jurământul pe Constituție. De remarcat este faptul că numai Adunarea Electivă a votat Constituția, Corpul ponderator, prevăzut de Statutul lui Cuza, nefiind convocat. Se înțelege că acesta era ostil noului regim, însuși Carol I fiind introdus clandestin în țară.

b) Trăsăturile caracteristice, principiile și organele statale prevăzute de Constituția din 1866

Se știe că prima Constituție românească este inspirată din Constituția belgiană de la 1831, considerată, la vremea respectivă, ca cea mai liberală din Europa.

Statutul lui Cuza din 1864 era inspirat din Constituția franceză din 1852, domnul având conducerea, dar și răspunderea guvernării. Trebuie, de asemenea, să remarcăm sistemul liberal autoritar necesar și ancorat în realitățile românești de atunci. Așadar, Statutul lui Cuza răspundea cerințelor reale ale românilor, dar el nu s-a putut menține și aplica din cauza intereselor și luptelor de interese.

Constituția din 1866 păstrează principiile Constituției belgiene. Aceasta pentru că cei care au redactat proiectul își făcuseră studiile în străinătate, iar marea masă, țărănimea, nu a putut să-și spună părerea. De aici și valoarea formală a Constituției din 1866, abstractizarea unor principii pur liberale, străine relațiilor românești.

Este, credem, elocventă chiar aprecierea domnitorului Carol I de Hohenzollern, care scria, în 1870: „Acești oameni care și-au făcut educația lor politică și socială mai mult în străinătate, uitând cu desăvârșire împrejurările patriei lor, nu caută altceva decât a aplica ideile de la care s-au adăpat acolo, îmbrăcându-le în niște forme utopice, fără a cerceta dacă se potriveau sau nu. Astfel, nefericita țară, care a fost întotdeauna îngenunchiată sub jugul cel mai aspru, a trecut deodată și fără mijlocire de la un regim despotic la cea mai liberală Constituție”¹.

Marele istoric N. Iorga afirma despre Constituția din 1866: „... o haină împrumutată străinătății fără să fi luat măsura corpului nostru,... am trăit un efect aproape asupra vieții noastre politice decât acela de a introduce o ipocrizie mai mult”².

Parcurgând textul constituțional din 1866, structurat pe 8 titluri cu 133 articole, observăm că se proclamă următoarele principii:

- principiul suveranității naționale;
- principiul guvernământului reprezentativ;
- principiul monarhiei ereditare și irevocabilității monarhului;
- principiul separației puterilor;
- principiul responsabilității ministeriale;
- principiul supremației Constituției, dar și al rigidității acesteia;
- se proclamă drepturile publice sau libertățile civile înscrise în Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului din 1789.

Constituția era formală, întrucât nu se puteau exercita drepturile și libertățile publice, boierimea fiind puternică, iar cadrul juridic existent îi apăra privilegiile (la 18 martie 1866 se adoptase Legea tocmelilor agricole, prin art. 13 stipulând munca obligatorie pentru țărani). Clasa burgheză era încă în formare, neavând concepția modernă a liberalismului, iar opinia ei nu conta, având în vedere reprezentarea numerică, lăsând la o parte puterea financiară.

Constituția din 1866 menține bicameralismul parlamentar. Adunarea Deputaților era alcătuită din deputați aleși de un corp electoral organizat pe 4 colegii, după avere, astfel: primele două categorii cuprindeau proprietarii funciari mari și mijlocii, burghezia orășenească era cuprinsă în al treilea, iar toți cei ce plăteau statului o dare cât de mică formau colegiul patru.

Caracterul discriminatoriu al compunerii electoratului rezultă și din modul de exercitare a votului. Primele trei colegii votau direct, iar cei din colegiul patru votau indirect, la 50 de alegători se numea un delegat, iar toți delegații din județ alegeau un deputat, când se întruneau în capitala județului respectiv (art. 62, 63).

Caracterul acestui sistem de vot a asigurat moșierimii dominația în Adunarea Deputaților, de aceea clasa burgheză în ascensiune va reuși, prin reforma electorală din 1884, să reducă numărul colegiilor de la 4 la 3, desființând colegiul 1.

Senatul era compus din senatori de drept și senatori aleși. Erau senatori de drept, conform art. 76: moștenitorul tronului, de la vârsta de 18 ani, însă numai de la 25 de ani cu vot deliberativ, mitropolitul și episcopii eparhiați. Senatorii aleși erau cei votați de două colegii, primul cuprindea pe toți proprietarii imobilelor rurale din județe cu un venit financiar de cel puțin 300 de galbeni, iar al doilea era format din toți proprietarii de nemișcătoare cu un venit financiar de la 300 de galbeni în jos, din orașele reședință. Fiecare colegiu alegea câte un senator de județ, la care se

¹ Vezi „*Algemeine Ansburger Zeitung*”, din 27.01.1870.

² N. Iorga, *Noua Constituție a României*, București, 1922, p. 5.

adăugau senatorii celor două universități, din București și Iași, aleși de profesorii universitari. Desigur că în afară de censul de avere și exercițiul legal al dreptului de vot, Legea electorală mai prevedea condiția cetățeniei române, majoratul politic (la 21 ani), stipulând nedemnitățile și incompatibilitățile.

Șeful statului era domnitorul Carol I, din 1884 numindu-se rege, Legea fundamentală din 1866, în art. 82, prevăzând monarhia ereditară, pe principiul masculinității și primogeniturii din familia Hohenzollern-Sigmaringen. Monarhul era inviolabil (nu răspundea pentru actele personale). S-a reglementat, de asemenea: locotenența domnească, în caz de vacanță a tronului, și regența, când succesorul era minor, ori monarhul, din cauza bolii, era în imposibilitatea de a domni.

Miniștrii erau cei cu ajutorul cărora regele își exercita atribuțiile de ordin administrativ-executiv, în calitate de titulari ai departamentelor – ministerelor înființate numai prin lege. Regele numea și revoca miniștri, care răspundeau întrucât „nici un act al regelui nu poate avea tărie dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, care prin aceasta devine răspunzător de acel act“ (art. 92, alin. 2).

Deși regula regimului parlamentar este ca șeful statului să numească miniștrii din membrii partidului care a câștigat alegerile, această regulă nu s-a respectat. Nu numai că regele numea cabinete care nu se bucurau de sprijinul majorității parlamentare, mai mult, în unele cazuri partidul respectiv nu avea cel puțin reprezentanți în Parlament. În 1920, generalul Alexandru Averescu a fost însărcinat de rege cu formarea guvernului, deși Liga poporului nici nu participase la alegerile parlamentare din noiembrie 1919. Cu alte cuvinte, regele a contribuit ca acest partid să ajungă la putere „pe ușa din spate“³.

Se înțelege că astfel de practici nu asigurau stabilitatea parlamentară și nici guvernamentală, deoarece conflictul între „culorile politice“ diferite era rezolvat de rege conform prerogativelor constituționale de dizolvare a parlamentului și convocarea alegerilor în două luni de zile (art. 9 alin. 6 și 7).

c) Exercițarea activităților autorităților statale și raporturile dintre acestea, conform Constituției din 1866

Constituția din 1866 organiza activitatea statală pe baza principiului suveranității naționale, exercitată prin delegarea și separația puterilor, reglementând funcționarea a trei categorii de organe care exercitau activitățile statale: legislativă, executivă și judecătorească, declarate independente una față de alta. Conform regimului reprezentativ, rolul principal revenea în mod formal Parlamentului, în fapt, datorită reglementărilor constituționale, regele avea prerogative mari.

Puterea legislativă se exercita colectiv de către rege și reprezentațiunea națională. Se reglementează, totuși, anumite domenii care sunt în exclusivitate de competența Adunării Deputaților (Bugetul general al Statului – art. 113), ori trebuia ca aceasta să voteze prima (orice lege relativă la veniturile și cheltuielile statului sau la contingentul armatei trebuia să fie votată mai întâi de Adunarea Deputaților – art. 33 alin. 2).

Deși activitatea principală a Parlamentului era cea legislativă, regele sancționa și promulga legile, putând refuza sancționarea acestora. Era, de fapt, un drept de veto, demonstrând astfel puterea sa într-o monarhie parlamentară. Dacă adăugăm prerogativele de amnistie în materie politică, de numire sau confirmare în toate funcțiile publice, de convocare în sesiune extraordinară a Parlamentului, de

³ M. Mușat, I. Ardeleanu, *Viața politică în România 1918–1921*, București, Editura Politică, 1971, p. 225.

dizolvare a acestuia, ori de amânare a lucrărilor Adunării, avem dimensiunea reală a dominației regelui, deși „regele domnește, dar nu guvernează“.

În ce privește raporturile rege-guvern, numindu-i și revocându-i pe miniștri, regele avea dreptul de a-i acuza și a-i trimite înaintea Curții de Casație și Justiție. De asemenea, regele emitea regulamente pentru executarea legilor, era capul armatei, conferea grade militare. Observăm, așadar, că regele și guvernul „majestății sale“ erau piesele principale în sistemul statal românesc, înlocuind regula „Parlamentul face guvernul“, cu realitatea politică „guvernul face Parlamentul“, rămânând celebră intervenția lui P.P. Carp: „Dați-mi puterea și vă dau Parlamentul“.

Deci, puterea executivă domina viața și activitatea statală chiar dacă s-au prevăzut, conform art. 101 și 102 din Constituție, cazurile de responsabilitate a miniștrilor și procedura de urmărire a acestora. Este adevărat că s-a adoptat, la 2 mai 1879, Legea pentru responsabilitatea miniștrilor, dar nu a avut aplicare.

2. FĂURIREA STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN

Intrarea României în război, în august 1916, a avut loc într-un moment neprielnic armatei noastre, însă favorabil Marilor Puteri Aliate, care erau epuizate după bătăliile de la Verdun, de pe Somme și din Galiția. Edificatoare privind atenția dată de Puterile Centrale intrării României în război este aducerea pe frontul românesc a 24 divizii de infanterie, 6 brigăzi de munte, 11 divizii cavalerie⁴.

Războiul dintre România și Monarhia austro-ungară va adevări exprimarea lui Ottokar von Czernin: „... Războiul acesta va fi de exterminare. Dacă suntem noi învingători, desființăm România. Dacă suntem învinși, nu va mai exista nici o Austro-Ungarie“⁵.

Sacrificiile armatei române și deviza „Pe aici nu se trece“, succesele obținute la Mărăști, Mărășești și Oituz i-au adus elogiul internaționale. Iată ce spunea premierul britanic, Lloyd George, despre dorința de libertate și unire a românilor: „... rezistența atât de prețioasă pe care această armată o opune în acest moment inamicului, în condiții de dificultate excepțională, sunt un exemplu magnific al forței pe care libertatea o dă unui popor liber“⁶.

Statul național unitar român a fost făurit prin lupta și jertfa a sute de mii de români. Nu numai românii din Vechiul Regat au luptat, ci și cei din Transilvania, Banat, Bucovina și Basarabia și-au adus contribuția la înfăptuirea Marii Uniri, prin hotărârile democratice pe care le-au adoptat în cadrul unor adunări populare cu caracter plebiscitar.

3. UNIFICAREA LEGISLATIVĂ ȘI ADOPTAREA CONSTITUȚIEI DIN 1923

Formarea statului național unitar român, în condițiile în care provinciile românești au avut anterior o altă organizare statală și, implicit, un alt sistem de drept, a determinat unificarea legislativă – problemă fundamentală a acestei perioade istorice.

După realizarea Marii Uniri, aproape în toate ramurile dreptului existau reglementări paralele. Organizarea puterii statale și a administrației de stat s-a făcut, desigur, în condițiile asigurării unității de reglementare.

Corespondența între unitatea politică și cea juridică s-a făcut prin extinderea aplicării unor legi din Vechea Românie pe întreg cuprinsul țării, dar și prin elaborarea unor noi acte normative.

⁴ Mircea N. Popa, *Primul război mondial (1914–1918)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 173.

⁵ Romulus Seișanu, *Take Ionescu*, București, 1939, p. 260.

⁶ Mircea Djuvara, *La guerre roumaine, 1916–1918*, Paris, 1919, p. 130.

După ce actele Marii Uniri au fost confirmate de rege prin decrete, Transilvania și Bucovina au trimis miniștrii fără portofoliu în Consiliul de Miniștri de la București. Pentru integritatea statului român, de pildă Marele Sfat Național – ales ca organ reprezentativ al Transilvaniei –, a și adoptat proiectele legilor pentru reforma agrară și pentru reforma electorală.

Elaborarea legilor pentru unirea provinciilor istorice românești cu România a consacrat faptul că acestea „sunt și rămân de-a pururea unite cu România”.

Înainte de a discuta despre adoptarea Constituției din 1923, trebuie să amintim despre cele două modificări importante ale Constituției din 1866, care au avut loc la 1917 și s-au referit la introducerea votului universal și la posibilitatea expropriierilor proprietăților particulare pentru cauză de utilitate națională. De remarcat că ambele modificări, după făurirea statului național unitar, au fost extinse pe întregul său teritoriu. Necesitatea adoptării unei noi Constituții trebuie să o privim raportată atât la înfăptuirea Marii Uniri, cât și la contextul internațional. Reglementările din 1866 nu mai corespundeau situației intervenite după 1918, trebuind să se introducă toate angajamentele pe care statul român și le asumase prin convenții internaționale și tratate de pace. Dacă avem în vedere că modificările Constituției din 1866 se făcuseră în grabă, pe calea excepțională a decretelor-lege, și adăugăm unificarea legislativă, avem motivația pentru adoptarea unei noi legi fundamentale.

Cu atât mai mult cu cât Constituția trebuia să fie dezbătută și votată de reprezentanții tuturor provinciilor care alcătuiau România Mare.

Au fost întocmite 4 proiecte constituționale: cel al Partidului Liberal, al Partidului Țărănesc (de fapt, proiectul profesorului de Drept constituțional Constantin Stere) și alte două proiecte ale profesorului de Drept constituțional R. Boilă de la Cluj și C. Berariu de la Cernăuți.

De remarcat că nu s-a respectat procedura prevăzută de art. 128 din Constituția din 1866. Aceasta impunea ca Parlamentul să stabilească, în prealabil, cerințele revizuirii Constituției, reglementările care trebuiau modificate, urmând ca după acest fapt să se dizolve, procedându-se la alegerea unei Adunări Constituante.

Neprocedându-se așa, adoptarea Constituției din 1923 a fost criticată de către partidele de opoziție din acea vreme (Partidul Național Român, condus de Iuliu Maniu, și Partidul Țărănesc, condus de Ion Mihalache).

Sistemul rapid de adoptare a noii Legi fundamentale a fost argumentat de primul-ministru Ion I. C. Brătianu în raportul adresat regelui Ferdinand I: „Împrejurările grele prin care trece Țara, noile probleme în fața cărora se găsește, precum și necesitatea reorganizării constituționale a Statului impun o nouă exprimare a voinței naționale. În acest scop, corpul electoral urmând să fie convocat, el trebuie să știe prin însuși decretul de convocare că noile adunări ce va alege sunt adunări naționale cu putere constituțională. Ele își trag această putere din faptele istorice, care au desăvârșit unirea și din necesitatea ca noua organizare a Statului să fie întemeiată pe Constituție ieșită din voința întregii Româniilor Mari”⁷.

Așadar, decretul regal de organizare a alegerilor specifica, în mod expres, că „noile adunări... sunt adunări naționale cu puteri constituționale”. Prin aceasta se căuta să se răspundă exigențelor privitoare la competența puterii constituante originare în comparație cu cea a puterii constituționale derivate⁸.

⁷ „Monitorul Oficial”, nr. 29/23 ianuarie 1922.

⁸ I. Deleanu, *Drept constituțional și instituții politice*, București, 1991, p. 146.

4. FORMA DE GUVERNĂMÂNT A ROMÂNIEI CONFORM CONSTITUȚIEI DIN 1923

a) **Parlamentul**

Proiectele constituționale cuprindeau modificări esențiale față de textul vechii Constituții, cu excepția celui elaborat de profesorul Constantin Stere, în care se preconizează sistemul unicameral, reprezentarea proporțională și plebiscitul. Fiind adoptat proiectul liberal, în continuare, Parlamentul avea structură bicamerală: Adunarea Deputaților și Senatul.

Se constată, cât privește componența Parlamentului, un pas înapoi conform Constituției din 1923, având în vedere universalitatea votului (femeile nu au avut, potrivit art. 6 alin. II, exercițiul drepturilor politice, majoratul politic fiind la 21 de ani, la Adunarea Deputaților, și 40 de ani, la Senat).

Legea electorală din 1926, prin crearea primei electorale, favoriza net partidul care obținea 40% din voturi, acesta primea jumătate din numărul locurilor din Adunarea Deputaților, cealaltă jumătate împărțindu-se între celelalte partide care depășeau pragul electoral de 2%, conform procentajului de voturi obținute.

În compunerea Senatului apare acum un corp tehnic, prin instituirea senatorilor de drept, care, prin înalta funcție deținută în stat, au acumulat o experiență în administrarea acestuia.

b) **Puterea executivă**

Potrivit art. 39 din Constituție, puterea executivă este încredințată regelui, care o exercită în modul stabilit prin această Lege fundamentală. S-a consfințit astfel regimul parlamentar democratic, dar analizând prerogativele regelui, vom vedea că, de fapt, era un regim guvernamental, deci se aplica principiul primatului executivului.

Art. 88, alin. 7-14, specifică atribuțiile regelui și anume: numirea, ori confirmarea în funcții publice, potrivit legilor, întocmirea de regulamente pentru executarea legilor, era capul armatei, conferea grade militare, potrivit legilor, încheia convenții necesare pentru comerț, navigație și alte asemenea cu statele străine, acorda decorații.

Regele reprezenta țara, numea și revoca miniștri, promulga legile, colaborând cu puterea legislativă, prin convocarea sau prorogarea acesteia. Colabora cu puterea judecătorească, prin dreptul de amnistie și grațiere.

La început de fiecare sesiune, regele adresa Parlamentului un mesaj, expunând situația politică și programul de activitatea al guvernului.

Regele este inviolabil, miniștrii săi sunt răspunzători de toate actele regelui, pentru a produce efecte juridice acestea trebuind să fie contrasemnate de miniștri.

Miniștrii, întruniți în Consiliu, formează Consiliul de Miniștri, iar președintele acestuia este persoana care a fost desemnată de rege cu formarea Cabinetului.

În sistemul Constituției din 1923, miniștrii exercită puterea executivă în numele regelui. Ei sunt numiți de rege, cu condiția susținerii de către o majoritate parlamentară. Cu alte cuvinte, cabinetul trebuie să fie omogen, să aibă o unitate de vederi și strategie, deoarece miniștrii sunt răspunzători din punct de vedere politic în fața Parlamentului. Programul politic comun va fi ținta criticilor parlamentarilor din opoziție și miniștrii trebuie să-l apere cu argumente pertinente.

Constituția din 1923, în art. 98 prevedea procedura răspunderii ministeriale: „Fiecare din ambele Adunări, precum și Regele au dreptul de a cere urmărirea miniștrilor și a-i trimite înaintea Înaltei Curți de Casație și Justiție, care, singură, în secțiuni unite, este în drept a-i judeca“.

După venirea la putere a național-țărăniștilor, în 1928, s-au adoptat noi legi de reorganizare administrativă, centrală și locală. Avem în vedere Legea pentru organizarea ministerelor (2 august 1929), toate ministerele fiind organizate acum într-un sistem unitar. Funcționau 10 ministere, fiind create acum și subsecretariate de stat în cadrul ministerelor, tocmai pentru asigurarea centralizării administrative.

Instituirea regentei, în perioada 1927–1930, și după aceea a „restaurației“ din iunie 1930, constând în aducerea lui Carol al II-lea ca rege al României, deși renunțase anterior la calitatea de prinț moștenitor, marchează începutul crizei regimului parlamentar.

Dacă art. 93 al Constituției prevedea, în alin. II, că: „Departamentele ministeriale și subsecretariatele de stat nu se pot înființa decât prin lege“, Carol al II-lea și-a dovedit velleitățile de dictator prin încălcarea dispozițiilor constituționale. După aducerea lui, crearea unor ministere sau reorganizarea acestora s-au făcut prin decrete-lege. Lichidarea regimului parlamentar-constituțional, care funcționa potrivit prevederilor Constituției din 1923, se face tot mai mult simțită după 1934 în politica regelui și a cercurilor sale. La aceasta a contribuit, desigur, și instabilitatea parlamentară – „rezultat al voinței și capriciilor unora și în primul rând ale regelui“. Se adevereau astfel cuvintele rostite de profesorul Nicolae Iorga, cu prilejul depunerii jurământului, la Cameră, de către noul rege: „Părerea mea este că astăzi amurgul se lasă asupra vieții de partid“⁹.

Restrângerea drepturilor și libertăților cetățenești și adoptarea Legii pentru autorizarea stării de asediu, urmată de generalizarea și permanentizarea acestei măsuri în 1937, au fost semnalul începutului dictaturii regale.

5. REPUBLICA – FORMA DE GUVERNĂMÂNT A ROMÂNIEI POTRIVIT CONSTITUȚIEI DIN 1991

Republica reprezintă forma de guvernământ în care deținătorii puterii o exercită nu în virtutea dreptului divin sau ereditar, ci pentru că au mandat conferit de corpul electoral pe timp limitat.

Adunarea Constituantă, la 21 noiembrie 1991, cu prilejul adoptării proiectului Constituției și apoi poporul, în cadrul Referendumului din 8 decembrie 1991, s-au pronunțat asupra formei de guvernământ republicane. Este adevărat, voința poporului s-a exprimat implicit, prin validarea Constituției în întregul ei.

Legea fundamentală din 1991 stipulează, în art. 1, alin. 2, că „forma de guvernământ a statului român este republica“. Ce fel de republică, parlamentară sau prezidențială, nu se precizează. Din analiza dispozițiilor constituționale rezultă o formă intermediară a republicii românești. Analizând prevederile Legii fundamentale din 1991 referitoare la modul de desemnare, raporturile dintre autoritățile statale, constatăm următoarele:

- atât Parlamentul, cât și Președintele României sunt organe alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat (art. 59, alin. 1, art. 81, alin. 1);
- Președintele desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul, dar pe baza votului de încredere acordat de Parlament (art. 85, pct. 1);
- Guvernul, în întregul său, precum și fiecare membru al acestuia răspund politic numai în fața Parlamentului (art. 108, alin. 1);

⁹ I. Constantinescu, *Din însemnările unui fost reporter parlamentar. Camera Deputaților, 1919–1939 (note și memorii)*, București, Editura Politică, 1973, p. 203.

- Președintele poate proceda la dizolvarea Parlamentului, dar numai după consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare și numai dacă aceștia nu au acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 60 de zile de la prima solicitare; de asemenea, procedura este constituțională dacă au avut loc două respingeri de investitură (art. 89, pct. 1);

- urmărirea penală a membrilor Guvernului, pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor, se face la cererea atât a Președintelui, cât și a celor două Camere (art. 108, pct. 2);

- Președintele nu are drept de inițiativă legislativă;

- refuzul Președintelui de a promulga o lege poate avea loc o singură dată (art. 77, alin. 2); mai mult, promulgarea legii a cărei reexaminare sau verificare a constituționalității s-a cerut se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare, sau de la primirea deciziei Curții Constituționale (art. 77, alin. 3);

- numai după consultarea Parlamentului, Președintele poate cere poporului, prin referendum, să se pronunțe cu privire la probleme de interes național (art. 90);

- Președintele poate declara mobilizarea parțială sau generală a forțelor armate, numai cu aprobarea prealabilă a Parlamentului; numai în cazuri excepționale, hotărârea Președintelui se supune ulterior aprobării Parlamentului, dar nu mai mult de 5 zile de la adoptare (art. 92, alin. 2);

- în caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele ia măsuri pentru respingerea agresiunii, însă trebuie să le aducă neîntârziat la cunoștința Parlamentului, printr-un mesaj (art. 92, alin. 3);

- Președintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență, însă solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acestora (art. 93, alin. 1);

- Președintele este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării (art. 92, alin. 1), întrucât este garantul independenței naționale a statului român; trebuie să remarcăm însă că această autoritate lucrează „în prezența a cel puțin 2/3 din numărul membrilor săi și adoptă hotărâri cu majoritatea membrilor consiliului“;

- în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, președintele poate fi suspendat din funcție de cele două Camere și apoi se organizează referendum pentru demiterea președintelui;

- Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, pot hotărî punerea sub acuzare a Președintelui pentru înaltă trădare (art. 84, alin. 3).

Așadar, rezultă o formă intermediară de guvernământ în România. Factura mixtă a republicii constă tocmai în faptul că adaptează trăsături caracteristice regimurilor politice clasice (parlamentar și semiprezidențial), la specificul românesc.